

NEMZETKÖZI KÖTELESSÉG.

"Az egyezkedési kísérletek nem sikerültek. A munkálátok föltételei elfogadhatatlanok. A harc folyik tovább oly erővel, amilyent csak ki tudnak fejteni a svéd munkások. Csak az éhség kényszerítheti tagjainkat vissza. További támogatást kérünk..."

Landssekretariatet

Lindquist.

Ez a kábelsürgöny érkezett partunk svéd lapjához, az Arbetarenhez, szeptember 29-én. Időről-időre hird adunk svédországi munkástársaink harcairól, mely immár a harmadik Főnapba fordul. Kifejtettük álláspontunkat, fölvitük elvtársainkat, hogy siessenek segítségére svéd elvtársainknak. S a főhívás nem volt pusztába kiáltott szó. Miként a világ öm- lő tudatos munkásainak javadási, úgy az ameri- kai magyar munkások is igyekeztek erkölcsi s anyagi támogatást nyújtani a svéd munkás- osztálynak. E tekintetben nem lehet panasz. Azonban ez a támogatás nem elegendő. Százhatvanezer munkás van sztrájkon s százhatvanezer családot kell élelmezni. Mert ennek a sztrájkoknak nem szabad elbuk- ni. Nem szabad megengedni, hogy a svéd munkásokat az éhség megadja kényszerítse. Ennek a sztrájkoknak a jelentőségét szinte lehetetlen túlbecsülni. A kapitalisták rögtön fölsimították s aszerint cselekedtek. Németor- szág kapitalistái kölesont ajánlottak föl a svéd kapitalistáknak. A polgári sajtó mindenféle vagy hazug híreket közöl a sztrájkokról, vagy egyszerűen elhallgatja. Sandgren, a svéd munkások amerikai küldötte például New Yorkon bejárta vagy husz new yorki lap szerkesztő- ségét. Mindenütt udvariasan fogadták, a sztrájkra vonatkozó hírek helyreigazításait meghallgatták. — azonban nem közölték. Összefogott ugyszólván az egész burzsoá vi- lág a svéd kapitalisták érdekében. E kellett következni ennek az ütköznek. Két-három évized óta a svéd kapitalisták te- hetetlenül szemlélték, miként növekszik és iz- mosul a svéd munkásmozgalom évről-évre. Tehetetlenül nézték, hogy a szervezkedés mi- ként teszi hatalmassá a munkásokat. Szervez- kedtek tehát ők is s csak az alkalomra vártak, hogy erejüket összemérjék a munkásokéval. S az alkalom megjött, midőn Amerikán s Európán végigsöpört a gazdasági válság.

A gazdasági válságok általában demoralizá-
zó hatással vannak a munkásokra. Általános
pusztító hatásukat megérik a munkásszervez-
zések. A gazdasági válság idején válsztották
ki a harca a svéd kapitalisták s ez előtt két
hónappal sikerült harcra kergetni a munkások-
kat.
A harcnak szemmel látható erőszakossága
szivóssága s eddigi eseményei mind igazolják,
hogy itt nem egy-két centnyit bérjavításról,
vagy pár percnyi munkaidő-rövidítésről van
szó. Hatalmi kérdés eldöntésére indult meg
a harc. A kérdés az: lesz-e joguk a svéd mun-
kásoknak a szervezkedésre, hogy a jövő társa-
dalmát megteremthessék s addig is a kapita-
lista rendszer káros hatásait ellensúlyozzák?
Ennek a küzdelemnek az eredménye fogja el-
dönteni ezt a kérdést.
Hogy a küzdelemnek mi legyen az eredmé-
nye, fölünk is függ, az amerikai magyar mun-
kásoktól.
Hetenkint legalább ötvanezer dollárra van
szükségük a svéd sztrájkolóknak, hogy a leg-
szükségesebbeket megszerezhessék s a kapita-
listák ki ne éheztessek őket. Ezt az össze-
get a szervezett munkásság igen könnyen elő-
teremtheti, ha köteleességének mindenki eleget
akar tenni. Nemzetközi kötelessége a munká-
soknak a svéd sztrájkolók segítése s e kö-
teleesség teljesítése alól kibújni nem szabad
senkinek sem.
Diadalra kell jutni a svéd sztrájkot első-
sorban a svéd munkások érdekében, másod-
szor pedig a saját jól fölfogott érdekünkben is.
Szakadatlanul folyik a küzdelem a kapitalista-
s a munkásosztály között minden országban.
Belekerülünk a tüzvonalba akárhányszor mi is.
Voltak s még lesznek nagy arányú küzdelmek,
amikor szüksége volna Amerika munkásainak
más országbeli munkások segítségére. Hogy
várjunk például Svédország munkásaitól se-
gítségét, ha most letipornák őket? Miképp
nyújthatnának segítséget, ha most a svéd kapi-
talisták ráverhetnék a bilincseket?
Ha nem hivatkozhatnánk is a köteleesség-
érzetre s általában nem apellálhatnánk is az
érzelemre, folyamodunk a munkásosztály ér-
telméhez, mely képessé teszi a munkásosztályt,
hogy a svéd munkások érdekében a saját érde-
keit ismerje föl.
Nem diadalmaszkodhatik, vagy nem bukhat
a munkásoknak egy küzdelme sem anélkül,
hogy hatását meg ne érezné a munkásság.

A svéd munkások bukása nemcsak meg-
gyöngítene az osztályharcot vivő munkások
nemzetközi táborát, hanem bátorítást s erőt
öntene a kapitalistákba. Vákmörökké s kitar-
tókki tenné őket. A győzelem viszont a kapi-
talistákat csüggesztené el s a munkásokba ön-
tene új energiát.
Hogy a kettő közül melyik következék be,
nemcsak a svéd munkásokon, hanem rajtunk
is áll, sőt elsősorban rajtunk.

Amerika munkásai idáig eleget tettek kö-
telességüknek a svéd sztrájkokkal szemben.
Szervezett és szervezetlen munkások egyaránt
igyekeztek segítyt nyújtani a sztrájkolóknak.
Nem szabad megtagadni a segítséget ezután
sem. Gondoljon minden munkás arra, hogy
Svédországban százhatvanezer munkáscsalád
kér tőlünk kenyeret s ha megtagadjuk, küz-
delmük elbukik s bukásuk a mi vereségünk
is jelenti.

EGY KORMÁNYZÓ JELÖLT.

Érdekes kormányzó jelöltje van Massachu-
setts államnak.

Henry P. Dewey, volt bíró szeretne kormá-
nyzó lenni s jelölte önmagát, mivel más
nem volt hajlandó őt jelölni.

Az önjelölt már meg is kezdte a választási
harcot egy hatalmas 12 óráes beszéddel. Reggel
6 órakor állt föl a Boston Common-on s kijel-
tette, hogy ő ezennel nyilvánosságra hozza,
hogy ő Massachusetts állam "theocratic candi-
date"-ja, "istenes jelölt"-je s megkezdte el-
veinek kifejtését. Nyolc óráját azt mondta
hallgatóinak, hogy várjanak félóraig, míg meg-
reggelizik. Félóra múlva csakugyan megjelent
és beszélt szakadatlanul este hat óráig.

Beszédének lényege az volt, hogy az Egye-
sült Államok és Massachusetts alkotmánya
istent ismernek el, a mai kormányzat pedig
istentelen, ezért van szükség "istenes jelölte".
Bíró korában is sok csodálatos dologgal
lepte meg Dewey a publikumot. Adott egyik-
másk törvénynek olyan nyakatekert s fejte-
tőre állított magyarázatot, hogy belekábultak a
jogtudósok.

Legutolsó tréfája volt, hogy rágalmazási
pört indított a Good Government Association
ellen s hetvenhat millió dollár kártérítést kö-
vetelt.

A pört természetesen elvesztette.

A MEGRABOLT INDIÁNOK.

Denverben a United States Circuit Court of
Appeals előtt A. N. Frost, az Egyesült Álla-
mok ügyésze haladéktalan intézkedést köve-
telt az oklahomai indiánok ügyében.

Már régen folyik a vizsgálat ebben az ügy-
ben, melynek, amint látjuk, az ügyész most
már a végére járt. Az ügyész szerint öt indián
törzset fosztottak meg minden földjéről, öt-
százezer hold földtől. Oklahoma leggazda-
gabb talajától, melynek az értéke szinte ki-
zámíthatatlan. A megrabolt indiánok egy
része börtönben ül, mivel azon a földön ütö-
ték föl sátiraikat, melyet jogos tulajdonuknak
gondoltak.

Az államügyész 29 ezer adásvételi szerző-
dést támadott meg s a vádlottak száma husz-
ezer, kezdve a kormányzón le a legkisebb real-
estate ügynöki.

Az ügyész vizsgálata s a pörök tömege oly
témületet idézett elő Oklahomában, hogy az
ingatlanok adása s bevése teljesen szünetel.

A VÁDLOTTAK PADJÁN.

Tegnap kezdődött meg azoknak a vádlottak
a tárgyalása, melyeket I. W. Osborn ügyész
emelt a jégrust ellen a Sherman-törvény
megszegése miatt.

Kétszer akarta az ügyész vád alá helyezni
a trustot, azonban nem sikerült, míg végre,
— harmadszor, — a Grand Jury elé került az
ügy. A Grand Jury azután június havában
elrendelte a trust vád alá helyezését s így kez-
dődik meg a tárgyalás a Supreme Court bün-
ügyi ága előtt Charles D. Wheeler bíró elnöke-
lete alatt, kit egyenesen erre a célra Hughes
kormányzó rendelt ki.

A védelem első dolga az volt, hogy a vád
résztelenségét kérte. A vád általában az, hogy
a trust olyan szerződésre kényszerítette a
Hudson folyó mentén levő jégraktárak tulaj-
donosait, hogy másoknak nem adhatnak el
eleget; a független jégkereskedőknek ilyen
módon veszélybe került üzemet a trust azzal
a kikötéssel vásárolta meg, hogy az illetők töb-
bé jéggyártással s jégkereskedéssel nem fog-
lalkoznak; ezekkel a módszerekkel azután a
trustnak sikerült monopóliumot teremteni.
A tárgyalás rendkívül érdekesnek ígérkezik.

AZ ALKIRÁLY SZELLEMI KÉPESSÉGE.

Szegény Mallockra, az angolok hirhedt burz-
só németgazdájára ugyancsak rácafolnak
minden oldalról. Ugyanis Mallock állította föl
azt a tételt, hogy a kiváltságosoknak joguk
van a kiváltságokra kiváló szellemi képessé-
güknél fogva.

Kitchener lord, India alkirálya most meg-
mutatta, hogy miben rejlik például az ő szelle-
mi képessége. Lemondván az alkirályságról,
szép bucsubeszédet tartott, melyben körülírta,
hogy milyen elvek és szempontok vezették őt
a kormányzatban.

Szép volt a beszéd nagyon. Éles elmére val-
lott, de egy hibája volt. T. i. az, hogy ugyanazt
a beszédet ez előtt négy évvel Kitchener elődje
mondotta el A beszédben mindössze annyi volt
a változtatás, hogy ahol a volt alkirály "azon-
ban"-t mondott, ott Kitchener "de"-t használt,
a "csupán" helyett meg "csak"-ot mondott.

A nagy plágium ugy esett meg, hogy Kit-
chener lord titkárja lusta volt beszédet írni,
tehát lemásolta azt a beszédet, amit a volt al-
kírálynak titkárja írt meg.

Akár tudatosan, akár szándéka ellenére
mondotta el Kitchener másnak a beszédét,
mindenképpen azt bizonyítja, hogy másnak az
eszével gondolkodik s irgalmatlan csapást
mért Mallocknak a fejére.

PEARY MEGÉRKEZETT.

Robert E. Peary, északarkai utazó megér-
kezett New Yorkba a Grand Central állomá-
sra érkezett s fogadtatása föltűnő ellentétben
volt azzal a fogadtatással, melyben vetélytár-
sának, Cook-nak volt része.

Bár érkezésének idejét pontosan hírül ad-
ták, az állomáson csak kevesen voltak. Az ér-
kező fölfedezőt körülfogták a kíváncsiak, azon-
ban a természetnyilvánosok, a tapasztalmar-
tak. Kétségtelen, hogy a hűvös fogadtatás
nagy részben annak az eljárásnak tudható be,
melyet Peary vetélytársával szemben tanusi-
tott.

A hivatalos körök azonban nagy kitüntetés-
sel fogadták Pearyt. Mijön hajóra szállt s a
Hudson folyón fölhajózott, a hadihajókon
megdördültek az ágyuk Peary hajójának, a
"Roosevelt"-nek tiszteletere.

A flotta-fővonalasra meghívták ugyan
Cook-ot is, azonban a meghívás olyan formá-
ban történt, hogy Cook visszautasította.

A National Geographic Society, mely Peary
megérkezésre várt csak, meghívta mind a két
fölfedezőt, hogy jelentéseiket terjessék a tár-
sulat elé, hogy az döntse el, kit illet meg a
fölfedezés dícsősége. Cook állítólag visszautá-
sította a fölszólítást azzal a megokolással,
hogy a dán földrajzi társulatnak megígérte,
hogy jelentését eléjük terjeszti döntés végett.

MOST MÁR BECÜLETES.

Lawranceben, Kansas államban D. R. Car-
rick volt a város egyik legnagyobb egyház-
községének lelképásztora. De csak volt, mivel
faképnél hagyta a híveket, hogy becsületes
életet élhessen.

"Nem uram, — mondá egy riporternek, —
nem hiszem, hogy egy pap becsületes életet
élhessen. Ha igazat akar prédikálni, kénytelen
ítéletet mondani az egyházközség legtöbb tag-
járja s ezáltal megsérti őket. Ahelyett, hogy
meggyőződése szerint beszélne, személyes te-
kintetükből hol ezt, hol azt hallgatja el s így
aztán, hogy hivatást meg ne sértse, hazudik
mindennap."

Hát a volt tiszteletes már nem hazudik. Bec-
sületes munkát folytat, mint a Lawrance
Street Railway kalauza.

Ugyan hány pap fogja követni a jó példát?

A "SZABADSÁG" HELYREIGAZIT.

A napokban foglalkoztunk a "Szabadság"
egyik hírével, mely szerint egy new brun-
swicki magyar ember zsarolási kísérletet kö-
vetett el. A "Szabadság" híradása szerint az
egész dolog a szocialistáktól eredt. Mivel mi
a new brunswicki lapokban, melyek a zsaroló
levelet szó szerint közölték, egy szót sem ta-
lálunk szocialistákról, a "Szabadság"-nak
tulajdonítottuk a hír meghamisítását.

Ez ügyben levelet kaptunk a "Szabadság"-
tól, melyben látjuk, hogy a hirt a "World"-ből
vette át. Tehát konstatáljuk, hogy nem a "Zsa-
badság", hanem a "World" rágalmazott.

Midőn a "Szabadság" helyreigazításának
készséggel helyt adunk, kénytelenek vagyunk
kijelenteni, hogy föltevésünk, ha téves volt is,
jogos volt. Ugyanis a "Szabadság" a multban
annyiszor megrágalmazta a szocialistákat,
hogy a new brunswicki hirre vonatkozó föl-
tevésünk természetes volt annál is inkább,
mivel nem hittük volna, hogy a "Szabadság"
nak nem volt módjában, úgy mint nekünk,
közvetlenebb forrásból meríteni a híreit.

ESEMÉNYEK.

KIKNEK VAN HÁT HASZNUK A PROSPERITÁSBÓL?

Az Egyesült Államok népet egyre sürűbben
vigasztalják, biztatják a közelgő vagy már
megérkezett prosperitással. S tényleg tagad-
hatatlan, hogy az ipari és kereskedelmi élet
megélénkült, a legtöbb iparág már lerázta a
két éves lidércnyomást.

De akik azt hiszik, hogy a munkások hely-
zete jobbra fordult, helyesen teszik, ha elolvá-
sák a State Department of Labor legutóbbi
negyedévi jelentését, mely New York állam
jelenlegi ipari viszonyairól számol be s össze-
hasonlítja azokat az előző évek viszonyával.

A jelentés örömmel konstatálja, hogy az
1907-ik évi válság a legtöbb iparágban véget
ért, a munka teljes erővel folyik. Megállapítja
azt is, hogy 162 uniótól érkezett jelentés szer-
int, melyekben 89 ezer tag van, a munkanél-
küliek száma csökkent. Míg január hó végén
ezeknek a unió munkásoknak 29.3 százaléka
volt munka nélküli, május hó végén csak 17.1
százalék volt munkanélküli. Azonban egy hó-
nap alatt, június végéig, a munkanélküliek
száma ismét emelkedett fél százalékkal. Itt
még csak erről a 89 ezer szervezett munká-
sról van szó. A szervezetlen munkásokról szóló
kimutatás egészen különböző képet fest a
helyzetről. Az összes munkanélküliek száma,
bár az ipari tevékenység intenzív, növe-
kvében van s jelenleg nagyobb, mint 1902-től
kezdve bármikor. Amint a jelentés mondja:

"A munkanélküliek száma ennek az évnek
a közepén nagyobb, mint 1904, 1905, 1906,
vagy 1907 közepén s magasabb, mint az átlá-
gos szám 1902-től 1907-ig."

Tehát ha a helyzet javult, úgy ez a javulás
csak az 1908-ik évi viszonyokkal szemben kon-
statálható, de ebben sincs köszönet, bármennyi-
nyire örönd is neki a jelentés. Ugyanis a
munkanélküliek százalékszámának csökkené-
sét a gyermekmunkások számának szaporodá-
sára idézte elő. New York városában például
ebben az évben április, május és június hónap-
ban 7747 gyermek kapott munkára való jogosít-
ványt, míg a múlt évben ugyanazon három
hónapban 5291 gyermek s 1907-ben a megfelelő
három hónapban csak 4383 gyermek kapott
jogosítványt. S körülbelül ez az arány áll föl
a többi városokban is.

Összefoglalva a jelentést, látjuk, hogy a
prosperitással a munkanélküliek száma csak
a mult évvel szemben csökkent, azonban ez a
csökkenés nem jelent a munkásosztálynak
semmi jót, mivel a gyermekmunkásoknak a
száma szaporodott; tehát a prosperitás áldá-
sából a munkásosztálynak nem jutott ugy-
szólván semmi. A jelentés "örvendetes" ada-
taiból ez a szomorú valóság mered elénk!

És még ez sem az egész. Akinek illuzióit
nem oszlatja el ennyi, olvassa csak tovább a
jelentést: a dolgozó munkások nagy része
sztrájkban van. Természetesen, ezek a sztrájk-
olók nem munkanélküliek. Hiszen van hely-
lyük, van munkájuk. Csakhogy sztrájkolni
képtelenek olyan munkabérekért, amilyent
kapitalisták ez előtt két-három évvel fizettek.
Az év második negyedében hatvan két sztrájk
volt, a sztrájkolók száma pedig 18.611 volt.
"Ennyiben volt bátorlás sztrájkra menni. S
bizony jóval többen vannak, kiknek éppen
annyi okuk lenne a sztrájkra, azonban az egy-
két éves munkanélküliség után megtört mind-
den ellenálló képességük. A sztrájkok s sztrájk-
olók száma szaporodik ugyan, de azon okon-
nál fogva, melyek ezeket a sztrájkokat föl-
fedezték, hasonlíthatatlanul többen kellene
sztrájkolni, mert a munkabérek csökkentek az
egész vonalon.

New York állam ipari viszonyait körülbelül
egész Amerika ipari viszonyainak hü képmá-
sául vehetjük s amit megállapíthatunk New
York államról, ugyanazt elfogadhatjuk egész
Amerikáról.

Kiknek van hát hasznuk a prosperitásból?
Egyedül a kapitalista osztálynak. A munka-
bérek csökkenttek; a munkanélküliségtől
való félelem két év alatt a munkások fizikai
megerőltetését a végsőkig fokozta s részben
ez, részben újabb gépek fokozták a termelő
képességet; a gyermekmunkás, tehát az ol-
csóbb munkaerő szaporodik.

A munkás a kapitalista rendszerben még a
prosperitástól sem várhat semmi jót.

A Bányászok és az Elnök.

Taft elnök agitációs körútra szánva el ma-
gát, föl akarja használni az alkalmat, hogy va-
lahol Arizona vagy New Mexico határán kezét
szorítson Diazzal, a mexicói köztársaság el-
nökevel.

Illinois államban, Herrin városában a bá-
nyászok, midőn értesültek Taft szándékáról,
gyűlést tartottak s a következő határozati
javaslatot fogadták el:

"Mivel Wm. H. Taft, Amerika Egyesült
Államának elnöke találkozni s kezét fogni ké-
szül Diazzal, Mexico elnökével;

mivel Mexicanak Diaz elnök, valamint az
általa kinevezett kormányzók állami tisztvi-
selők olyan törvényeket alkottak, melyek laza-
dásnak minősítenek minden sztrájkot s min-
den elfogott sztrájkolót a halál-fal melé; hi-
tanak s agyonlövötnék;

mivel az amerikai sajtó azt hirdeti, hogy
Taft elnök a találkozáskor az egész amerikai
népet fogja képviselni, hogy a hóhér D.az-kor
mányt megzilárdítsa; és

mivel a munkáltató intézmények, társulatok
nemzetközies s a munkások és munkáltatók
közé folyó harc minden országban azonos
és az egyik ország rossz munkaviszonyai ha-
tással vannak a másik országnak viszonyaira
is; végül

mivel az amerikai munkások érdekében
áll, hogy Mexicóban is a lehető legjobb le-
gyenek a munkaviszonyok s ez lévén a tény,
Taft elnök nem képviselheti Harrin bányász-
sáit a hóhér Diazzal tervezett barátságos kéz-
fogásnál, — tehát

határozattá tesszük, hogy mi, Herrinnek
összegyülekezett bányászai, tiltakozunk e ta-
lálkozás ellen s üdvözlésünket küldjük Mexico
bányászainak, kifejtve, hogy mi kárthatjuk
azt a találkozást.

George McArter, elnök,

Jasper Metzger, jegyző.

Tisztelettel adózik Herrin bányászainak
ezért a határozatért minden osztálytudatos
munkás.

Nemzetközi érzelmüket dokumentálták ez-
zel. Azonban nem tudunk e határozattal tel-
jesen egyetérteni. Helyesen tették, midőn ki-
jelentették s Mexico bányászainak tudtára
adták, hogy Herrin bányászait nem képviseli
Taft. Nem képviseli Amerika többi bányászait,
a többi összes munkásait sem. Taft a kapita-
lista osztálynak képviselője. Helyes volt, hogy
nemzetközi szolidaritásuknak adtak kifejezést
akkor, midőn a két ország kapitalista osztá-
lyainak nemzetközi érzelmét akarja demon-
strálni a két elnök. De Taft és Diaz találko-
zása és kézszerítése ellen nincs miért tilta-
kozni. A kettő teljesen egymáshoz méltó. A
véreskező mexicói hóhérral s a mexicói kato-
nai diktatura megteremtőjével miért ne fogjon
kezet Taft, az amerikai bírói diktatura me-
teremtője?

Természetellenes volna, ha egymást meg-
tagadnák. S még ami különbség van is a két
elnök között, Diaz javára írhatjuk. Diaz kato-
nai uralma őszinte; az injUNCTION-uralom, a
bírói rendeletekkel való kormányzás azonban
az alkotmányosság hazug köntösébe buvik. A
mexicói munkásnak a törvények érthetően ki-
jelentik, hogy nincs sztrájkjoga; az amerikai
munkásnak a törvények megadják ezt a jogot,
csak a bírói rendelettel teszik lassanként lehe-
tetlenné. Mexicóban jó előre kijelentik, hogy
a sztrájkolókat agyon fogják löni, itt pedig
minden figyelmeztetés nélkül lövik agyon.

Miért ne fogna hát kezét a két elnök, miért?

—o—

AMI HALÁLOS BÜN VOLT.

A Baltimore and Ohio vasúttársulat egyik
vonalán történt Staten Islandon, hogy egy
szerencsétlen fékezőnek, Charles McClellan-
nak mind a két kezét lemetszette a vonat.

Mikor a kórházból nyomorékan kikerült,
jelentkezett a vasutnál segítségért, mert hi-
szent munkaközben érte a szerencsétlenség.

Ridegen elutasították.

A társulat legöregebb kalauza, Charles
Barton megszánta az örökre nyomorékká lett
munkást s tanácsot adott neki, miképp indit-
son kártérítési pört.

A társulat valahogy megsejtette ezt s Bar-
ton azonnal elbocsátotta: a kapitalista szem-
ében a munkásoknak egymással szemben
érett rokonszenve halálos bün.

A vasuti unio, melyet a társulat lelketlen-
séggel teljesen elkeserített, ultimátumot küldött
a társulathoz, hogy ha a két embernek záros
határidőn belül elégtételt nem ad, beszűntetik
a munkát egész Staten Islandon.

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP. A Szocialista Munkáspárt hivatalos lapja. Kiadja az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség.

Egész évre \$2.00 Fél évre 1.00 Negyed évre 0.50 Európába egy évre 12 korona

Published by the Hungarian Socialist Labor Federation of America. 528 E. 6th St. New York, N. Y.

Subscription yearly \$2.00 Single copies 6.02 Entered as Second Class Mail Matter August 28, 1907.

New York, TUESDAY, October 5.

GAYNOR ÉS A POLITIKAI KORMÁNYZAT.

"New York városának kormánya a legbonyolultabb gépezet, mely a törvényes megszorítások és gátak minden fajtájában bővelkedik s ezért még a legmegfelelőbb sem nyulhat hozzá aggodalom és rossz sejtelmek nélkül..."

A nyilatkozó helyes. És éppen helyessége a leghatalmasabb argumentum Gaynor és pártja vagy pártjai ellen.

New York, az Egyesült Államok nagy világvárosa, a leghívebb típusa a politikai vagy kapitalista kormánynak, egy szövetségi, mint az állami és községi kormánynak.

A politikai kormánynak "bonyolult gépezet" kell válnia. Nem véve számba első hivatását, a kizsákmányolt osztály leszorítását eltekintve második hivatásától, hogy hullám-törője legyen a törvényhozás azon áradatának, mely az uralkodó osztály érdekei iránt ellenséges, eltekintve a két hivatástól, melyek magukban is elég bonyolultak teszik, a politikai törvényhozásnak valóságos tojástancot kell járnia az egymással harcban álló kapitalista érdekek között: össze kell egyeztetnie valahogy ezeket az érdekeket, melyek bár közös harcban állnak a proletariátus ellen, természetükön fogva egymás elpusztítására is törek. Ez a tény nyilatkozik meg országos méretekben a Panama-csatorna, a vámtörvény s a bankkérdés ügyeiben. Ez nyilvánul meg az egyes államokban a vízi utak, a biztosító társulatok ügyeiben. És végül ez a tény lesz egyre nyilvánvalóbb a villamos társulatok harcaiban a városi kereteken belül. A kapitalizmus háború jelent. Ki csodálkoznék, hogy a kormánygépezet, melynek a sok harcban álló elemet kell osztályozni, korlátok közé szorítani, rendkívül bonyolult? Ki csodálkoznék, hogy ehhez a bonyolult gépezethez senki sem nyulhat rossz sejtelmek s aggodalom nélkül?

Természetes, hogy aki erre a földatra vállalkozik s vállalkozásával lehetővé akarja tenni a lehetetlent, főn akarja tartani a fontort-hataltan rendszert, mely ilyen földatort ró rá, az vagy vakmerő, vagy csak egyszerűen vak, minden merészség nélkül.

Az ilyen ember a saját képességéről mond ítéletet első sorban, második sorban pedig pártjáról, mely jelölte őt.

De Gaynor bírónak helyes nyilatkozata sújtó ítélet nemcsak a saját pártjára, hanem a "pure and simple" szocialistákra is. Gaynor és a Socialist Party között nem sok a különbség. Az első főn akarja tartani a politikai kormányzatot s össze akarja egyeztetni a harcban álló s összeegyeztethetetlen kapitalista érdekeket. A második is kizárólagos politikai agitációval egyedül erre a bonyolult gépezetre veti magát, ahelyett, hogy a politikai kormányzat megdöntésére s az ipari kormányzat megteremtésére nevelné a szervező s hasznos munkát végző erőket.

Gaynor nyilatkozata, ha önkénytelenül is, a Szocialista Munkáspártnak szolgálatot igazságot, melynek agitációja ipari szervezkedést követel, mely végét veti a politikai államnak s a politikai kormánynak.

Nem tudjuk, ki lehetett az a 448-as számú rendőr, aki a 6-ik Ave. és 42-ik utcai vasúti állomás lépcsőin árcul ütött egy francia matrózt, aki egyáltalán nem porovokálta őt. Azonban biztosra vehetjük, hogy jó hazafias és keresztény családból származó, hogy hazafiságának s a keresztény szeretetnek ilyen módon adott kifejezést a francia matróz iránt.

Magyarországi hírek.

A KIVÁNDORLÁS OKAI.

Senki sem jövedévből szánja magát a kivándorlásra. Súlyos okok kényszerítik a magyar népet, hogy százezreivel meneküljön Magyarországról. Ha a kivándorlás okait keressük, nem szabad megfeledkeznünk a hadsereg költségvetéséről, melyben a rendkívüli kiadások a következők:

Table with 2 columns: Item, Amount. I. Az annexió és a szerb konfliktus költsége: A mozgósítás K167,000,000

Table with 2 columns: Item, Amount. II. Haditengerészeti követelések: Négy Dreadnought 232,000,000

Table with 2 columns: Item, Amount. Ehhez hozzáadva a fönti Összesen K604,000,000

Természetes, hogy ezután jön még a rendes kiadás, a szárazföldi hadsereg főtartása, a létszámemelés költségei stb., úgy hogy az összkidadás néhány milliárdra fog rugni.

TOLVAJ, MINT KISÉRTET.

Szabó András csapos, aki a Ferenciek bazárán levő Neusiedler-féle vendéglőben van alkalmazásban, borért ment a Ferenciek-teret 7-8 számú ház pincéjébe. Amikor a pince sötét folyosójára ért, riadtan vette észre, hogy egy alak ugrik el mellette. Nyomban fölsietett, bezárta a pince ajtaját és rendőroket hívott. Négy rendőr vette kutatás alá a ferencrendiek bazárépületének a pincéjét. Az egyik pincefülkében valóságos kis lakóhelyiséget találtak berendezve. A sarokban szalmából és rongyokból összeállított fekvőhely volt. Egy deszkaláda képviselte az asztalt, ameyben 148 darab mindenfajta kules, tolvajkules s köztük a ház kapujának a kulcsa hevert. A pince deszkafalán ruhák voltak fölaggatva. Az egyik kabátban Lajtos István névre munkakönyvet találtak. Ugylátszik, hogy tolvaj tanyázott a pincében s onnan járt ki éjszakánként utjára. Atkutatták az egész házat, de a rejtőzködő tolvajt nem találták sehol. A pincében talált holmit a rendőrség lefoglalta.

A BABONA HAZÁJÁBÓL.

A szabadkai csendőrség Rodanová községben letartóztatta Fritman Gáspár kuruzslót. Fritman nagyon veszedelmes ember volt. Az áldozatait valóságos meggyomorította a gyógyításával. Többek közt egy Szabó nevű gazdának, akinek fején fájó kinövés támadt, e kinövését egy késsel egyszerűen lekanyarította, miáltal Szabó életveszedelme sérülést szenvedett. Szabó szelítőt feleségét is kezelte Fritman, még pedig olyképpen, hogy ágyba fektette, majd kétszer a hasába szurt; majd az ágyból kirántotta az asszonyt és azt mondta, hogy az már meggyógyult. Pálly Antal gazdának valami szembaja volt és ennek balkezén az eret vágta föl, meghagyva, hogy a vért csak hagyja folyni, míg a rossz vér, amittől a szembaja támadt, teljesen ki nem folyik. Pállyt súlyos sérülésével és a sok veresztésé miatt a kórházba szállították, ahol élet-halál közt lebeg. Fritman többeken aranyér operációt is hajtott végre. A csendőrség Fritmant az ügyészség fogházába szállította.

A HUMÁNUS TÖKE.

A Váci-ut 17. szám alatt levő Első Gazdasági Gépgyárban szerencsétlenül járt Privaicska József napzsmász, eltört a lábát. A gyárvezetőség nem értesítette a balesetről sem a rendőrséget, sem a mentőket. Dehogy értesítette. Kocsira rakatta a szerencsétlent, hogy felszállítsák és ha lehet, elhelyezzék valamelyik budapesti kórházban. Hely azonban nem volt seholsem. Ez már régi budapesti és általában magyarországi állapot. Kórházról kórházra vitték Privaicska Józsefet, a beteg, töröttlábú munkást és végre este hét órakor visszavitték a gyárba. Lefektették az őrszobában a földre. Otthagyták. Irtózatos kínok közt ott töltötte el az éjszakát. Másnap délelőtt tíz órakor megint kocsira rakták és elvitték a Hársfa-utcai poliklinikára. Hely azonban itt sem volt. Erre hazaküldték Budakeszire, a családjához.

EHEN HALT AZ UTCÁN.

Eldrich Hallowood nyomdász éhenhalt New Yorkban a Jamaica Avenue-n. Régen munka nélkül volt már s kifogyott mindenéből. Az orvosok szerint napok óta nem evett, míg végre összeesett. Az éhlohvott mentők minden fáradsága hiábavaló volt. Rövid idő alatt meghalt. Áldozata lett a prosperitásnak.

A MUNKA VILÁGÁBÓL.

Az omahai sztrájk.

Az omahai sztrájk által érintett városok polgármestereinek fáradozásai nem vezettek eredményre: a sztrájk nemcsak tovább folyik, hanem a harc egyre intenzívebbé válik.

A sztrájk vezetését C. O. Pratt vette át, a villamos vasúti munkások országos szervezőténec az elnöke, aki annak idején a philai sztrájkot is vezette. Pratt kérvényt intézett az Interstate Commerce Commissionhoz, melyben fölszólítja a Commissiont, hogy kényszerítse a vasúti társulatot a szabadalom levélben megjelölt föltételek betartására, vagy vonja vissza a szabadalmat. A mult példán okulva, előre látható, hogy ennek a fölszólításnak semmi eredménye nem lesz, egyszerűen azoknak a példának száma fog növekedni egygyel, melyek igazolják, hogy a törvény írott malaszt marad, mikor a kapitalista érdekek veszedelméről van szó.

Pratt ugyancsak közbelépésre hívta föl a Iowa State Board of Arbitration, hogy kísértse meg a harcoló felek kiegyeztetését. Vagy ötven tekintélyes üzletember tárgyalta a társulat elnökével s sürgették a békét, azonban a tárgyalásnak semmi eredménye sem lett.

Bár a polgári lapok pár nappal ezelőtt azt adták hírül, hogy a sztrájkolók nagy része ismét munkába állt s a sztrájknak lényegében vége, az Ak-sar-Ben ünnepély képe egészen mást bizonyít. Ezen az ünnepélyen a szomszéd városok lakói tömegesen szoktak megjelenni minden évben s most a résztvevők száma 45 százalékkal volt kevesebb, mint a mult évben. Ez egyenesen a sztrájknak tudható be.

A sztrájkörök is kezdik meginni a levét annak a magatartásnak, melyet tanusítanak. Néhány kocsinak a kalauzai például összeszedték a vitelbért, azután kényemesen leültek pihenni. Azt mondták az utazóknak, hogy nem sürgős az indulás. Az utasok azonban más véleményen voltak. A sztrájkörökét irtalmatlanul elverték s maguk indították meg a kocsikat. Az elvert sztrájkörök a társulat irodájába menekültek s fölhívták a rendőrséget, amely persze későn érkezett.

A hangulat egyre inkább a társulat ellen fordul s a munkások között az összetartás kitűnő.

A bányászok győztek.

Iowaban, Des Mines bányatelepen ezelőtt két héttel négyász bányász lépett sztrájkba az Enterprise Mining Company ellen, mivel a társulat fölemelte a házbert az ugynevezett kompánia-házakban. Ugyanis az egyes bányatelepek úgy a lakóházak, mint az üzletek a társulat tulajdonában vannak.

Két heti sztrájk után a társulat visszavonta a rendeletet s a munkások a régi lakbéréket fogják fizetni.

A labor fakirok ellen.

Érdekes küzdelem folyik Mysticben a Peerless Coal Company és labor fakirok ellen. A bányatulajdonos jó viszonyban van a bányász union tisztviselővel, azonban a lehető legrosszabb viszonyban van a munkásokkal. Két ízben mentek már a munkások sztrájkra s a bányász union tisztviselői mind a két ízben visszarendelték őket a bányatulajdonosok és a union közös békéltető bizottságának határozata folytán.

A bányászok ezelőtt hat héttel abba hagyták a munkát. A union tisztviselői rögtön a helyszínen termettek s kérdőre vonták a helyi szervezetet, hogy az országos tisztviselő s a békéltető bizottság határozata nélkül miért mentek sztrájkra. A munkások tagadták, hogy ők sztrájkolnának. Kijelentették, hogy ők sem nem sztrájkolnak, sem nem bojkottálnak, sem össze nem beszéltek, egyszerűen csak nem dolgoznak. Még a szerszámaikat is elvitték a bányából egyenkint s másutt kerestek munkát. Azonban, — szintén csak egy privát uton, — lebeszélnek minden bányászt, aki a Peerless Companyal akar munkát vállalni s így a bányában már hat hét óta szünetel a munka s a békéltető bizottság nem békéltethet.

Most a labor fakirok egy akarnak a helyzet urai lenni, hogy más helyekről igyekeznek union munkásokat liferálni, eddig azonban sikertelenül.

A chicagói levélhordók.

A chicagói levélhordók szaván fogták Taft elnököt, aki körútjában egyik beszélőjében kijelentette: "az a munkáltató, aki nem akar tárgyalni szervezett embereivel, elmaradt a korszaktól."

Levelet intéztek a postaügyi miniszteriumhoz, melyben kifejtik, hogy munkaidejük túlságos hosszú, naponta tíz óra s hivatkozva a törvény által megszabott nyolc órai munkanapra, annak helyreállítását kérik. Kíváncsian várják az eredményt.

ELVTÁRSÁK! OLVASSÁTK ÉS TERJESSZÉTEK A NÉPAKARATOT.

Külföldi hírek.

A SPANYOL-MÓR HÁBORÚ.

A spanyol-mór háború, ha ugyan megbízhatók a spanyol kormány által cenzurált hírek, befejezéséhez közeledik. Madridi táviratok szerint a spanyoloknak sikerült elfoglalniok több bányaterületet s ezzel a háború célját elérte, a további hadviselést veszedelmesnek s hiábavalónak tartják. Mig Madrid a győzelmet ünnepli, a mörök több helyen támadólag léptek föl s a spanyol csapatok visszavonultak, állítólag azért, mivel a fenyegetett helyek sem stratégiai szempontból nem fontosak, sem ipari szempontból tekintve nem értékesek.

Az ellenzéki lapok, ugyancsak madridi hírek szerint tagadják a spanyol győzelmet, mivel a legharciasabb s legveszedelmesebb három mör törzs, a Bei Buifur, a Beni Said és a Beni Gafi törzsek még egyáltalán semmi vereséget nem szenvedtek s a spanyol hadak nem is igen keresték velük az összetűzést. Tehát az ellenzéki lapok híre szerint Spanyolország presztízsen ejtett csorba nem köszörültett ki, hanem csupán néhány spanyol kapitalista érdeke elégtételt ki reneteg pénz és véráldozattal.

LATHAM BALESETE.

Lathamot, a bátor francia léghajóst súlyos baleset érte. Negyvenhét mérföldnyi légi ut után, melyet egy óra és 23 perc alatt tett meg, elhatározta, hogy a sötétség beálta miatt leleszáll, nehogy baleset érje. S éppen a leszálláskor érte baleset. Röpülőgépe a leszálláskor összetört s őt magát véres fejjel szedték ki a romok közül. Szerencsére sérülése csak könnyebb természetű s ha a gépet rendbe tudja hozni idejében, talán még a most Berlinben folyó verseny záró napjaiban ismét részt vehet.

A KAPITALISTÁK PROSPERÁLNAK.

Bremában most tették közre a North German Lloyd Steamship Company jelentését az 1909-ik év első hat hónapjáról. A jelentés szerint a társulat matrózai gépzelei s más munkásai elég tisztességes profithoz juttatták a részvényeseket. Három millió dollárral több volt az összegbelet ebben az első félévben, mint 1908 első hat hónapjában. S amellet, hogy az összegbelet emelkedett, a kiadások csökkentek.

FINNORSZÁG NEM FIZET.

Finrorszag képviselőháza visszautasította az orosz kormánynak követelését, mely szerint Finrorszagnak évente négy millió dollárral kellene hozzájárulni az orosz hadügyi kiadások fedezéséhez. A képviselők két millió dollárt hajlandók lettek volna megszavazni, azonban négy millió dollárt nem adhatnak, mivel ez az összeg nem áll arányban az ország népességével s gazdasági forrásaival. A parlament fölösztatása csak napok kérdése.

AZEVE.

Burcev orosz forradalmár, aki jelenleg Párisban él és nemrég leleplezések között az orosz titkos rendőrség hitvány machinációjáról, úgy értesült, hogy Avez ismét Oroszországban van és nagy lefőlésséggel jár hivatalát tölt be. Hogy is válhatna el az atyuska leghívebb szolgájától, aki, igaz, hogy nagybátyját és egyik leghűségesebb miniszterét is meggyilkoltatta, de mégis csak nagy szolgálatokat tett az önkényuralomnak sok esztendőn át folytatott árulásaival.

Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy egy párisi jelentés szerint Forel, a svájci egyetemi tanár, legközelebb kérvényt nyújt be a svájci szövetség-tanácshoz, amelyben Burcev kiutasításának hatályon kívül helyezését sürgeti. A kérvényben utal többek között arra, hogy Burcev Harting és Avez leleplezésével Európának tett szolgálatot. Továbbá, hogy Burcev kiutasítása az orosz rendőrség hazug jelentései alapján történt. A kérvényt eddig tizezernél többen írták alá.

A SZOCIALISTÁK ÉS A BRIAND-MINISZTERIUM.

Az egyesült szocialista párt szajnai konferenciája ülést tartott, hogy körvonalazza álláspontját az új miniszteriummal szemben. Heves vita után határozati javaslatot fogadtak el, amely nyomtatékosan hangsúlyozza, hogy a párt minden néven nevezendő támogatást megtagad az új miniszteriumtól, mert minden polgári kormány kizárólag a kapitalista érdekek védelmére van és így szükségsszerűleg ellensége a munkásság szabadságtörökvéseinek. Hogy a Briand-miniszteriumban több egykori szocialista is foglal helyet, ez csak arra alkalmas, hogy növelje a bizalmatlanságot. A "Humanité"-ban Thomas Albert kifogásolja a határozati javaslatot. Ő sem vár ugyan a kormánytól semmi különösöt, de mégis azt hiszi, hogy a pártnak nem szabad magát előre lekötönie. Meg kell várni az új kormány működését — véli — és csak akkor szabad — menten minden elfogultságtól — állást foglalni.

TÁRCA.

SÖTÉTSÉG.

— Irta Révész Mihály. —

Féjjel után fél egy órakor még odament a segédszerkesztő Bókához és szinte könyörgő hangon mondta neki:

— Sándor, édes fiam, én beleőrülök. Azzal a nyavalyás politikai históriával vesződöm már félőrája és most a nyakamra jön ez a párisi családirtás. Kérlek, meghálolom...

Bóka már menni készült, de nem ellenkezett. Szívesen mondta:

— Ahogy parancsoltod. Átvette a könyvomatost és a két táviratot és nyugodtan olvasni kezdte. Egy párisi közműmester összeveszett a feleségével, állítólag azért, mert este nem volt a házban petroleum és a családnak kis, nagyon vékony, pislálkozó gyertya mellett kellett vacsorálnia; szó szót követett, az asszony rikácsosva kiabált, az ember megütötte, a gyerekek sikoltottak, az ember revolvért ragadott és az asszonyt agyonlőtte, azután leugrott a negyedik emeletről. Mindannyian meghaltak. Bóka figyelmesen, nyugodtan átolvasta a táviratot, irt eléjük egy pár hangulatos, fellengző sort, három véres címet adott az egésznek és bevitte a segédszerkesztőnek.

— Ez borzalmas, — mondotta, amikor letette a szerkesztő asztalára. — ez képtelenség, örület és én nem is hiszem. Csak azért, mert veszekedtek? Csak, mert nem volt lámpafény? A gyertya miatt? Mert nagyon homályos, mert vékony volt a lángja? Egy egész család? Apró gyerekeket? Nem, nem hiszem. Hiszen ez örület.

Egy kicsit beszélgettek a párisi szenzációról, azután Bóka elment. Egy óra már jóval elmúlt. Lement a Dunaparttra, levetette a nyakkendőjét, a gallérját és a kalapját s jól esett neki a friss levegő. Főnt nyitott ajtók és ablakok mellett dolgoztak, de a levegő fullasztó, meleg, forró volt, romlott is, dohányzagu és izdadt-szagsagu. Egy fél órá jár, azután hazaindult. Az uton elfogta egy ismerőse, bementek egy kávéháza, feketéztek, beszélgettek és Bóka egészen elfeledkezett a párisi revólveres emberről. Aztán egyszerre türelmetlen lett, észbe juttott, hogy dolgoznia kell otthon, bántotta a kávéház — afféle éjjeli kávéház — lármája is, bucsuzott és hazament.

Az uton hirtelen megint eszébe ötlött a közműves-család tragédiája és amíg végigment a Fürdő-utcán és a Károly-körúton át a Dohány-utcahá, tépelődtél és beszélgetett magában.

— Az a Drumont, az a közműves-mester tébolyodott volt. Az a gyertyavilág akármilyen vékony volt is, akármilyen nagy volt is a szoba, az a főlhomály, a sötétség, a vacsorának a körülményei mellékesek. Történhetett volna ez nappal, napfény mellett is. Bolond volt. Zavarodott. A váltoja volt lejáróban. Az asszony megcsalta. A gyerekek nem az övéi. Vagy neki volt szeretője. Vagy a börtön fenyegette. Vagy az éhenhalás réme kínozza. Vagy ivott előtt. Vagy az ital vette el az esztét. Vagy... valami itt, ami eltökéltette vele, ha abban a pillanatban is, hogy lő, mind felővi, akit ér és magát is elemészti. Az, ugy, nem lehet. A gyertya miatt? A sötétség?... Nem lehet.

Két óra már elmúlt és rettenetesen fűledt, forró volt a levegő. A Károly-körút aszfaltja szinte fujta fölé a forróságot. Augustus eleje volt, egy hét óta a megőrtjésít sötét folyton a nap és Budapest utcáit egy hét óta nem áztatta eső. Gözölgött a melegőt az egész város és az éjszakai tikksztó meleg majdnem sztreprezette a fiatal ember fejét. Két napja nem volt otthon a legénylakásában, — a nagy forróságban ugy sem tudott volna aludni, — de most haza kellett mennie, a regényfordítás nagyon a körmére égett már.

Amikor becsöngetett a kapunál, hirtelen, mintha valaki csak így, jeire rendezte volna, elkezdett fujni a szél. Haragos, fekete felhők gomolygottak a feje fölött és amikor a házmester kaput nyitott, a szél becsapódott utána.

— Vihar lesz — mondotta ujjongva Bóka és szelőd föl a lépcsőn.

Az első emeleten, a nyitott lépcsőházban pislálkolt egy kis petróleumlámpa. Egy szel-roham. — a lámpa elalszik. Eppen akkor, amikor Bóka odaért. A harmadik emelet lámpája is kialudt. A házmester mögött is becsukódik az ajtó, egy mozdulatlanul az árnyéka még lát-szik a falon, egy mozdulat csak és elhunya a lámpája lángja. Egy ablakot becsap a szél és a háztetőről lármasan gördülő követ gurít lefelé. Másodperc alatt történt az egész és Bóka szinte összerenzen. Megáll, tapogat a zsebében. Nincs gyújtója.

Morog, káromkodik, aztán megy följebb. A második emeletig minden zsebet kikutatja. Gyújtó sehol. Még egy szelroham és a hármolésos felől először mormoló, aztán mind lármásabb, félelmetesebb, borzongatóbb zugás hangzik ki. A fiatal ember most már összerenzen, elteveszti a lépcsőt és a korlát fájába kell fogózkodnia, hogy el ne essék. Botorkálva ment föléb s amikor följárt a harmadik emeletre, hideg verejtékcseppek folytak le a homlokáról az arcán végig. Emlékezett, hogy a Dunaparton sétáltában még nézte a holdat.

amely a tiszta sötéték égen ragyogott és a rakart aszfaltjára furcsa, hosszukás, bizonytalan vonal árnyakat rajzolt. Most vak sötétség mindenfelé, amerre csak nézhet. A holdat óriási fekete felhő takarhatta el. Vak sötétben, ijedő kihaltságban az egész ház és nagy némaságban, amibe kis szünetekkel annál nagyobb zugással és lármával zörgeti meg a szél a padlás-ablakokat és a lépcsőház nyikorgó ablakjait.

Az eső még nem esik. A szél egyre sivatósabb, zúg, jelzi az óriási nyári vihart, de a fullasztó meleg még tart. Bóka még tapogatózik, csetlik-botlik, végre odaér a lakása ajtajához. A zárat nehezen találja meg. Végre kinyithatja az ajtót. Lehuzza a kulcsot, de ekkor óriási erejű szélrohám kicsapja az ajtót. Most már káromkodott és őszintén örült, hogy magára zárhatja az ajtót.

Megint a zsebébe nyul gyujtóért. Nincs Mégegyszer átkutatja a ruháját. Nincs. Végtagoztatja az előszobát, földönt egy székét. Valahol kell lenni. Becsoszog a szobába, eltapogatózik az éjjeli szekrényig és ledönt egy pohár vizet. Nincs gyujtó. Az álló tükrön sincs. Valamelyik ruhában csak lesz. A munkakönyvében sincs, a fölötöben sincs, téli kabátjában sincs, a nadrágokban sincs. Az ablakban sincs, az íróasztalon sincs, sehol, sehol sincs.

Küna már zuhog a zápor. Most egy kis villámlás. Aztán dörög. Megint villámlás, most már erős, hosszantartó, világító. A szoba világos lesz, de csak egy percere. Aztán még tompább, még feketébb, még ijedőbb a sötétség. Mellette zúg a hátsó lépcső, vadul zuhog a zárat, zörögnek a padlás-ablakok bádogfülélei, üvöltő lármától hangos a ház és kétségbeesett a sötétség mindenütt.

— Hát most mi lesz a munkálát?

Eszébe jut, hogy dolgoznia kell, lehányja magáról a ruháit az asztalra, összeszorítja a fogát kekeckeredik a földre és végső elkéséssel, utolsó nagy eltökéltséggel, a földön csuszva, tapogatózva keres gyujtót, valamit, amivel világosságot teremthet, hisz ez így megőrjíti, sirva fakasztja, meggyilkolja. Az izzadság, a verejték folyik róla. A haja lecsapzik a homlokára és úgy érzi, mintha apró, hajszálfinom kezek kapargatnák a fejét, csiklandós, viszketős az egész feje és forró, fülledt, bűdös a szoba levegője.

— Megőrülök. Beletévedtem — susogja és egyre idegesebb lesz. Beletévedik az ágya varkába. Sajgó fájdalom nyilallik a fejébe. A fül kezére támaszkodik és guggolva liheg és tapogtatja a fejét. Villámlik. Hosszu, éles sáv csap be az ablakon. Bóka a vakító fényben ott látja magát a szoba közepén, a földön, térdén, beemereve. Most egy rémes, hosszú dörgés reszketett meg a házat és a lépcsőház zúg, az eső lármáson csatog és a szél csapdossa csapdossa az ablakokat.

A fiatal ember föllál, nekitámaszkodik az ágyának és nyugodt akar lenni.

Hát nincs gyujtó, — mormogja — nincs es nincs, fcs ma nem írok és ezental minden sarokba teszek gyujtót és gyertyát. Bevezetem a villanyt. Hiszen beleőrülök, ha ez még egyszer így lesz. Hát most nem lehet csinálni semmit.

Nem ismert senkit a házbán és éjjel nem is lehet bekocogtatni senkihez.

— Hát lefeleksem.

Lerátja magáról a cipőt. Az ágy szélére dobta a terítőt és végigterült az ágyon. Az ágya lüktetett, nagy fáradtság iltte meg a tagjait, a térde fájt, a lábujjai körmei mintha mind befelé hasadtak volna és a haját, a fején mindenütt, mintha birizgálta volna valami. Vakarodott, dörzsölte a homlokát, aztán eszébe jutott, hogy a szobában két papja nem volt friss levegő, hogy a melegség beszívódott a falba, a padlóba, a butorba és hogy ablakot kell nyitnia, majd akkor lehül a szoba is, hiszen az eső friss levegőt hoz és akkor aztán elalhatik végre.

Még egy villámlás, még egy dörgés, még egy nagy esőzuhogat, még egy nagy zugás és roppanás, aztán mindlassabban esik az eső és mindinkább a vihar utáni nyári éjszaka esődjé telepszik le a házra, a lakásra.

Kinyitja az ablakot. Mintha egy kicsit oszladozóban volna a sötétség. Mintha szürkülne az ég. Aztán visszakocog és lefeleksem az ágyra. Csöndesen, tompa egyformasággal esik az eső. Nem villámlik és nem dörög már. De a szél megint rákezd. Először az ablakot lökdösi. Bóka megszokja a nyikorgást és belenyugszik, de most hallja, hogy bezuhog az eső. Megint odamegy az ablakhoz és leereszti a rollót. Már megint egészen zuhogott. Egy kicsit figyel az eső kopogására, aztán a feje alá teszi a kezét és aludni készül. Már mosolyog azon, hogy a sötétség majdnem megőriztette és eszébe jut megint Drumont, a párisi családirtó.

— Részeg volt Drumont mester, — elemegzet magában a kömvés-család tragédiájának a részleteit — vagy megcsalta a felesége, vagy nem volt az övé a legkisebb gyerek, valami forróvérű, feketehajú olasz kömvés, az öreg szeréjje csinálhatta a galibát, vagy Drumont mester csalta meg az asszonyt valami pincérlányral, vagy részeg volt az öreg, vagy valami más, akármilyen. De hirtelen, így? Mert csak vékony gyertya égett? Három gyereket, három kicsi kis gyereket? A gyertya miatt? A sötétség miatt? Nem, nem, nem.

Most hirtelen belekapaszkodott a szél a rolló vásznába és a rolló vasbotját az ablakfüvegbe arébb tolta. A fiatal ember összereszt és odanézett az ablakhoz. A tömött sötét keresztül úgy érezte, úgy látta, hogy a rolló szürke vászna mellett tolszik be valaki. Még egyet nyikorog a rolló vasbotja az üvegen és a vászon mind beljebb szorul. Kuszik be valaki. Valaki, hiszen látja az arcát, a gal-lérját, — a fehérnek, a szürkének egy-egy árnyalata mindakettő — látja is, érzi is, de hallja is, hiszen tolja beljebb, egyre beljebb a vásznat, a vasbotot. És keresztülzágald az agyán az egyedüllét gondolata, a sötétség-okozta tehetetlenségnek az érzete, elhagyatottságának, védtelenségének a tudata és amit a rolló-vászon egyre beljebb tolt, amint a szél egyre inkább tologatja a rolló vaspcáikáját, szinte érzi a vérszagot és szinte fáj már neki a csapás, amit szánt neki az az ablakon guggoló valaki — ... igen, van ott valaki, tolszik ott valaki... — érzi, amint kitagadnak az erek a homlokán, már látja, amint a revolvert vagy baltát szorongatja a kezében egy torzonborz haju, vad nézésű idegen, már tempót keres a csapás, a lövés kikerülésére, most egy percet vár még, aztán rettenetes ordítással kapja föl a fejét, térdre ugrik és fejfelé nekidül, nekigrik az ágya oldalalfájának.

A feje bevágódott az éles fába és vérezní kezdett. Fies, szaggató fájdalmat érzett a fejében, de eszméletlen maradt, tapogatta magát és gondolkodott. fcs amikor a házmaster meg két férfi a nagy kiáltásra fölrohantak és lámpával megjelentek az ablaknál, a vérző homlokú, zilált haju, meredt nézésű, eltorzult arcu ember csökönnyösen hajtogatta:

— Ó, az a Drumont!... Az a Drumont!... Hát persze, hogy gyilkolt! Egy nyomorult, pisilakoló gyertya! A sötétben!... Hát persze!... Ó, az a Drumont!... Hát persze, persze...

CSÖKKEN A SZÉNÁNYASZAT.

Pennsylvania fő bányafelügyelője, James E. Roderick a napokban állította össze a jelentését Pennsylvania állam szénbányászataról. A jelentés szerint 1908-ban Pennsylvania-ban 111,937,375 tonna szénét bányásztak, míg 1907-ben 149,559,047 tonnát bányásztak.

Ez a jelentés a puhaszénbányákra vonatkozik. A keményszén bányászat némi emelkedést mutat. Az 1907-ik évi 83,543,243 tonnával szemben 1908-ban 86,056,412 tonnát bányásztak.

A különbségnek oka az, hogy a kemény szén inkább házi használatra fordítják, tehát a fogyasztás emelkedésben volt, míg a puhaszén a vasutak s a gyárak használják, tehát a válság következtében kevesebb lévén a puhaszénfogyasztás, kevesebbet bányásztattak.

VAN MÁR "BÜNÖS".

Néhány héttel ezelőtt megírtuk, hogy Ohio-ban, Youngstownban az egyik vasgyár igazgatójának ablaka alatt elrobant egy bomba. A vasgyár munkásai sztrájkon voltak s a Pinkertonok szerettek volna néhányat a börtönbe juttatni, ezért történt a robbanás, mely esodálatosképp semmi kárt nem okozott.

Most már aztán találtak "bűnöst". Muncieban, Indiana államban elfogták John Baileyt, aki egy darabig a sztrájkbizottság nevében tárgyalt az igazgatóval.

Bár Bailey igazolta, hogy a robbanás ideje alatt nem is volt Youngstownban, vad alá helyezték. A kapitalisták akasztani szeretnének, hogy terrorizálhassanak.

BÁNYÁSZHALÁL.

A Washington állambeli Roslynban, a Northwestern Improvement Company bányájában irtozatos robbanás történt, eddig még ismeretlen oknál fogva. A robbanás tizenöt bányászt ölt meg s a társulat néhány faalkotmányát elpusztította.

A munka részéről tizenöt emberélet. A töke részéről néhány száz dollár veszteség. Kinek nagyobb a kockázata?

EMBEREVŐ-ESZKIMÓK.

E. Hallowood nyomdász éhenhalt East New a lovas rendőrség egy eszkimó üldöz, aki, — hogy az éhhaláltól megmeneküljön, — fölfalta saját gyermekét.

Az eszkimók nyári halászata eredménytelen volt s a legirtózatossá nyomorok néznek elé, mely embervoltokból egészen kivetkőzötteti a szerencsétlen tevéket.

Kannibalizmus a nyomor miatt a Hudson 3561 mentén, akkor, amikor Hudsonnak, háromszázados évfordulóját ünneplik.

ITÉLET A NEW BRUNSWICKI ÜGYBEN.

Üveges Pétert, a new brunswicki magyart, aki a Johnson & Johnson társulattól fenyegető levelekkel pénzt akart kicsikarni, az esküdt-szék bűnösnek találta s Lyon bíró nyolc évi börtönre ítélte.

A büntetés maximuma 15 esztendő, azonban a bíróság enyhítő körülménynek vette, hogy Üveges büntetlen előéletű s hogy társai nem voltak, amint az a tárgyaláson teljesen kiderült.

A "FEKETE SZÁZAK".

Néhány évvel ezelőtt, midőn az orosz "fekete százak" rémuralma legjavában dühöngött, midőn Kishenevben halomszámra gyilkolták a zsidókat, nőt, gyermekeket, aggot egyaránt, egy emberséges szívű tiszt kihallgatásra jelentkezett a cárnál, hogy fölhívja figyelmét ennek a bandának rémes garázdalkodására s arra kérje, hogy veresse szét őket.

Azonban, mikor Miklós cárral szembeállt, a meglepetéstől szőmi sem tudott: a cárnak mellén ott látta "fekete százak" jelvényét! Az "Egy orosz kormányzó emlékiratai" című mű számol be erről az esetről s bizonyítja, hogy a cár nemcsak tudott a "fekete százak"-ról, hanem jó barátjuk is volt s nagy összegekkel segélyezte őket, hogy a forradalmárokkal szemben a gyilkolokhoz nyuljanak s a nép félrevezetésére a zsidógyűlölet lángját szítsák. Sőt mi több, a "fekete százak" a legutolsó napokig is orosz barátságban, szövetségben álltak az orosz egyházzal, ami különben természetes is.

Igy a hivatalos Oroszország védelme alatt s annak segítségével szabadon s zavartalanul üzték hivatásukat, ami abból állt, hogy hajtóvadászatot tartottak a radikális és liberális elemekre, szították a fajgyűlöletet, pogromokat rendeztek a zsidók ellen. Egy interpelláció szerint, mely a Dumában hangzott el néhány hónappal ezelőtt, az ő földatuk volt az is, hogy a reakciók kellemetlen politikai ellenfeleit eltegyék láb alól. Herzsteinnek s másoknak legyilkolása egyenesen az ő művük volt.

Néhány éven át Oroszországban kétségbevonhatatlan hatalommal rendelkeztek. A Dumában levő tagjaik vakmerő skandalumokat csaptak, hogy a Dumát diszkreditálják. A kormány és a hatóságok az ő ártjukon voltak. Egyetértettek a titkos rendőrséggel s az agent provokátorokkal, kiknek az orosz forradalom Sherlock Holmesé, Burtzeff által leleplezett tevékenysége a fölháborodás viharát keltette föl egész Európában, különösen a notorius Azev és Harting ügyben. A "fekete százak", mivel ugyiszlóval semmi ellenzéke nem volt, nial a forradalom elnyomása után Oroszország jobb elemei teljesen elcsüggedtek.

Jelenleg azonban egyre erősebben nyilvánul meg az erkölcsi visszahatás a "fekete százak" uralma ellen. Az utóbbi időkben kemény csapások és súlyos megtorlások érték őket. Leghatalmasabb lapjukat elitették rágalmaszok miatt; az egyház eddig ismeretlen s az orosz lapok által hiába kutatót oknál fogva megszakította velük a szövetséget; megtiltották nekik azt is, hogy kongresszust tartsanak Kis-Oroszország fővárosában a poltavai csata kétszázados évfordulóján. Remélték, hogy kongresszusuk a nagy hazafias ünnepet a saját céljaikra használhatják ki. Azonban ligájuknak az elnöke, Dubrovin az igazságszolgáltatás elől Finnországba menekült, mivel — mint keservesen elpanaszolta, — "Oroszországban már gyűlölik az igaz orosz hazafit." Kezdi észrevenni, hogy csillaguk letűnőben van és az egyik szent pétervári liberális lap, a Reich a következő vezércikkkel ünnepli közelgő bukásukat:

"Az ország lassan megszabadul attól a lidérenyomástól, mely az utolsó három évben oly súlyosan nehezült rá. Miután oly tökéletes uralma volt e széles ország minden részén, miután megfojtani törekedett a becsületes közélet minden megnyilvánulását, az "orosz nép ligája" gyorsan halad a pusztulás útján a föltámadás lehetőségének kizárásával. Még van néhány hely Oroszországban, ahol a liga királlyágot alkot a királtságban, de az a leleplezés, hogy nem volt súlyos bűn, melynek részesei ne lettek volna a növekvő szemtelenség a türelem poharát csordultig tölté s egyre több tiltakozást hallunk ennek a bünszövetkezettnek a gentlemanjei ellen. Olvassuk például, hogy egyik legnagyobb lapjuknak szerkesztője társadalmi bojkott alá került. Vagy egy városban, ahol a liga pórt indított egy ember ellen, mivel a liga tekintélyét meg merete érteni, a bíró nemcsak elutasította a vádat, hanem azt mondta, hogy ez a vád rosszhi-szennem volt... Keserűen csalódva a poltavai ünnepre vonatkozó számításaikban, melyhez vérmes reményeket fűztek, a "fekete százak" érzik, hogy végorájuk itűt. S mi több, személyes tapasztalatból tehetnek tanúságot, hogy a baj sohasem jár egyedül. A nagyfontosságú leleplezések, melyek a napokban történtek, meggyöngyítették a támogatást s a védelmet, melyben részüik volt; a támogatás elvesztése megapasztotta pénztárukat, a liga erőforrását; ez viszont belső egyenetlenséget szült; egymás szájából kapkodják ki a soványabb válfalatokat s szöknek a ligától. A bomlás folyamata folyik napról-napra, sőt óráról-órara. A terrornak régi kibróbált eszközei elvesztették varázserejét."

Igy ír a "fekete százak"-ról a Reich s ha némely helyen még izzik is gyalázatosságaikat, bűneik visszaszűntek s a saját pusztulásukat siettetik. (Literary Digest.)

ELVTARSAKI

OLVASSÁTOROK ÉS TERJESSZETÉK A NÉPAKARATOT.

A MEGMOTOZOTT KAPITALISTÁK.

Roosevelt volt titkárnak, jelenleg a new yorki várn főigazgatójának valószínűleg jó fogalma volt a kapitalisták törvényiszteleteről, midőn elrendelte, hogy az európai utakról érkező amerikai kapitalistákat amennyire csak lehet, meg kell motozni.

Eddig a vámhivatalban csak igen fölületes ellenőrzést gyakoroltak a gazdagabb utasokkal szemben. A szigorubb ellenőrzésnek azután az lett az eredménye, hogy a vámjövedelem a new yorki vámházban hirtelen magasra szökkenet. A mult hónapban például száz-ezer dollárral volt több, mint az előző évek bármelyik havában. Az is igaz, hogy annyi kapitalista még sohasem állott a törvényszék előtt csempészettel vádolva, mint amennyi mostanában.

AZ UDVARIASSÁG ÁRA.

St. Louisban az udvarias emberek megalakították a Blue Button Clubot, melynek tagjai a kék gomb viselésén kívül az udvariasságot gyakorolják olyanformán, hogy fogadást tesznek, hogy vonatokon, villamos kocsikon, ahol nagy sokadalom van, ülőhelyeiket az álló nőeknek ajánlják föl.

A jó Hugh Hogan is belépett a klubba s az alapszabályokhoz híven, midőn egy villamos kocsiban utazott, helyét följajánlotta egy nőnek, ki azt el is fogadta. Eközben a villamos fordult, Hogan egyensúlyt veszített s oly különösen esett el, hogy kibukott az ablakon s vállsontját törte. A kórházba került s mihelyt a karját használni tudja, megírja a lemondó levelet az udvariasok klubjához.

A TICKETSPEKULÁCIÓ TÖRVÉNYES.

A new yorki színházak előtt rendszerint láthatók a spekulátorok, akik jegyeket vásárolnak előre s az előadás előtt egy órával vagy félórával jóval magasabb áron adják el.

A new yorki bírák ebből a haszonból a városnak is szerettek volna juttatni, tehát Kernochnan magiszter május 21-én öt dollár bírságot rött egy ilyen jegy-spekulátorra, mivel engedély nélkül kereskedett.

A spekulátor, Michael Marks, megfölebbezte az ítéletet s Mulqueen bíró tényleg megsemmisítette a magiszter ítéletét, kimondván, hogy a ticketspekuláció törvényes foglalkozás, azonban nem köthető engedélyhez, sem meg nem adóztatható.

BELETÖRÖDÖTT A SORSÁBA.

Rómából jön a hír, hogy öszentsége, a pápa nagyon szeretné a telet enyhébb éghajlat alatt töltetni, azonban fogolyának tekintve magát a Vatikánban, ott marad a téli időszakra, bár ilyenkor nem sétálhatván a vatikán kertjében fogoly voltát sokkal inkább érzi. Azonban a pápa beletörődött a sorsába.

Hát hogy a menykőbe ne törődhetne bele?! Kiélvezte az élet örömeit fenéki. Hosszu semmittevés után a pápai székben pihenteli petyhüdt tagjait. Megvan mindene, amit szeme-szája kíván, halála után ex-officio bízsomítva van a másvilági üdvösség felől is. És még ő ne törődne bele a sorsába? Hát ki, ha ő nem?

ANGLIA MARCONI-ÁLLOMÁSAI.

Az angol kormány hosszas tárgyalások és alkudozások után végre megvásárolta az ösz-szes Marconi-állomásokat a tengerpartokon kettőnek kivételével. A kormány hetvenötezer dollárt fizetett a táviró állomásokért s föccélja az volt, hogy megakadályozza a privat monopolium kialakulását a drótnélküli táviratozás eszközeit illetőleg.

ÖNGYILKOS VETERÁN.

A Lackavanna társulat egyik hajójáról a vízbe vetette magát egy öreg ember a Hudson folyón. A hajóról rögtön lebecsajtották a mentőesőszakot s kifogták az öreget, aki azonban mielőtt partra értek volna vele, meghalt.

A zsebében talált iratokból kiderült, hogy az öngyilkosnak John McLaughlin a neve s részt vett a polgárháboruban. Találtak nála egy igazolványt is, mely szerint a washingtoni nyugdíj-hivatalból havi nyugdíjat kapott. Az öregnek összes vagyona hét cent volt.

VISSZA A BÖRTÖNBE.

Megírtuk annak idején, hogy Charles W. Morse-t, kit barátai 125 ezer dollár biztosíték letételével tudtak csak szabadlábra helyzetetni, míg a porújításra kerül a sor, megválasztották több hajótársulat igazgatójának.

Október 11-én kerül tárgyalásra Morse fo-tyamodványa a porújítás ügyében, azonban a biztosíték csak október 9-ig teszi lehetővé, hogy szabadon legyen s így két napra vissza kell mennie a börtönbe.

Egyáltalán nics kizárva, hogy ez a két nap lesz az utolsó, melyet Morse a börtönben tölt, mivel amikor 15 évre ítélték, a bíróság a bukkott kapitalistát látta benne, most pedig az emelkedő, ismét hatalomra vergődő kapitalistával lesz dolguk, aki máris 15—20 millió dollár fölött rendelkezik.

REGÉNY.

RASZKOLNYIKOV

Irta: DOSZTOJEVSZKIJ M. TÓDOR.
(BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

(Folytatás.)

(94.)

Raszkolnyikov a háziur elé lépett, ki a szoba közepén állott. Kezét nyújtotta feléje (s még akkor is küzdött a nevetéssel), hogy legalább pár szóval bemutathassa magát. De ekkor véletlenül megpillantotta Razumihin. Az elnyomott nevetés hirtelen kitört újra s most már annál nagyobb erővel harsogott, minél inkább vissza akarta fojtani. A Razumihin dühe, mely e nevetés után tört ki, az egész jelenetnek vidám és természetes jelleget kölcsönzött. Razumihin önkénytelenül is elősegítette a Raszkolnyikov tervét.

— Az ördögbe! — ordított föl s oly erővel csapott egy kis kerek asztalra, melyen egy üres teacésze állott, hogy az csörömpölve esett le s darabokra tört.

— No, no, micsoda dolog ez? Ki téríti meg a káromat? — kérdezte vidáman Petrovics Porfir.

A hezert most a következő volt: Raszkolnyikov most a szoba közepén állott s teletorok-kal kacagott. Még mindig fogta a háziur kezét s úgy látszott: minden erejéből fékezni akarja jó kedvét. Razumihin, kit a csésze eltörése végképp elkésierített, egyet köpött előtűk, megvetően háttal fordított s az ablakhoz ment, hol sötét tekintettel bámult ki, anélkül, hogy látott volna valamit. Petrovics Porfir nevetett s nagyon szerette volna tudni, hogy miért? Nem messze tőlük Zametov állott. Mikor beleléptek, Zametov a sarokban ült, mosolyra huzta a száját, föllállt s eléjük indult. De ez a nevetős jelenet visszatartotta. Kedvetlenül, gyanakodva nézett rájuk s különös zavarral kereste a Raszkolnyikov tekintetét. Raszkolnyikovot is megdöbbenetette a Zametov vártalan jelenléte.

— Erre is vigyáznom kell, — gondolta.

— Bocsánatot kérek, — tette hozzá hangosan, olyan hangon, mintha nagy zavarban lenne. — Raszkolnyikov vagyok...

— Kérem, kérem, — felelt Petrovics Porfir. Nagyon örülök... Milyen vidám hangulatban van ön! De azt meg mi lelte, hogy köszönni sem akar nekünk? — s Razumihinre mutatott.

— Magam sem tudom, miért bősüilt úgy föl ellenem. Csak azt mondtam neki utközben, hogy olyan mint egy Rómé... Meg is mondtam: miért. Ennyi volt az egész.

— Disznó! — felelt Razumihin s vissza sem fordult.

— Nagy okot bolygatott az a kis szó, — jegyezte meg mosolygva Porfir, — kicsiségért nem szoktunk haragudni!

— No, csak kezd rá te is, inkvizitor! Vigyem el mindnyájatokat az ördög! — De ekkor már maga is kacagott a jó Razumihin s olyan vidáman lépett Porfirhoz, mintha senki sem bántotta volna.

— Elég volt. Bolondok vagytok mindannyian s most térjünk át az üzleti részre — folytatta Razumihin. Ime tehát bemutatom Raszkolnyikov Romanovics Rodion barátomat. Sok szépet hallott rólad, kívánt veled megismerkedni, különben egy kis elintézni valója is lenne. Ah, Zametov, te is itt vagy? Mikor ismerkedtetek meg?

— Hát ez vajjon mit jelent? — tűnődött magában Raszkolnyikov.

— Hiszen tegnap ismerkedtünk meg nálad, — felelte elfogulatlanul Zametov.

— Annál jobb. Kevesebb dolgom marad. A mult héten még te is arra kértél: ismertesselek meg Porfirral. Hanem, ha nélkülem is megtaláltátok egymást, annál jobb... Hol a dohány?

Porfir még reggeli pongyolában volt, de felerhennéje ragyogott, mint a hó. Letiport saruk cipőiben könnyedén jött-ment szobájában. Körübelül harmincöt éves lehetett. Középnagyságu vastag ember, ki már meg is pohosodott egy kicsit. Kerek fejét rövidre nyírt haj borította, amely azonban hátul kissé hosszabb volt s a nyakszirt felé befelé kunkorodott. Arca is kerek, simára borotválva tompa orra alatt. Szakált sem viselt s arcszíne bete-ges sötét sarga volt. De azért bágyadnak nem lehetett mondani; ellenkezőleg, többnyire élénk, majdnem gunyos kifejezés ült rajta.

Első pillantra a jölelkü ember benyomását tette a szemlélore. De ha mélyebben tekintettünk a szemébe, megváltoztattuk véleményünket. Azok a szemek sajátságos nedves fényben ragyogtak s amint félig rájuk borult a fehér pillájú szemhéj, úgy nézett velük, mintha folyton ravaszul hunyorgatna valakire. Ez a sajátságos szemkifejezés egész lényével elcsatétben volt. Mozdulatai szerények, majdnem nőiesek voltak s aki jobban megismerkedett vele, elmondhatta, hogy sokkal mélyebben, komolyabban gondolkodik, mint első látásra hitte volna.

(Folytatjuk.)

NÉPAKARAT

SZÖVETSÉGUNKHOZ TARTOZÓ EGYLETEK HIREI

Baltimore, Md. A szövetség XVI. osztálya október 11-én nagy szüreti mulatságot rendez a Labor Lyceum nagytermében (1011 E. Baltimore St.) Belépti díj 15 cent. A tisztá jövedelm fele a Népakarat javára fordítatik.

Milwaukee, Wis. A szövetség XII. osztálya október 10-én, vasárnap szüreti mulatságot rendez a Liedertafel Hall-ban (7-ik és Prairie utcák sarkán). Kezdeté délután 3 órakor. Belépti díj d. u. 6 óráig 10c., azután 25 cent.

New York, N. Y. A szövetség II. osztálya folyó hó 7-én, csütörtökön este 8 órakor vitát rendez.

South Bethlehem, Pa. A szövetség South Bethlehem-i osztálya október 6-án, szerdán este 8 órakor nagy négyülést tart a Strausse-telek terében. Előadó: Basky Lajos elvtárs.

SZÖVETSÉGUNKTÓL KÜLÖNÖLLŐ EGYLETEK HIREI

New York, N. Y. A New Yorki Magyarajku Bádógosok és Szerelők Szakcsoportja október 9-én, szombaton este a "Yorkville Casino" diszteremben (86th St. Bet. 2nd and 3rd Ave.) a munkanélküliek alapja javára színelőadással egybekötött táncvigalmat rendez. Színre kerül A kikapós patikárus. Belépti díj 25c., páholy hat személyre \$2.50, egy személyre 50c. Kezdeté este 8 órakor.

A SZERVEZETEK S A KERÜLETEK TITKÁRIAIHOZ!

Október 15-én fogjuk közzélni a negyedévi jelentéseket. Tehát a jelentések október 11-ig beküldendők. Október 11-ike után érkező jelentést nem közölhetünk. Fölszólítjuk az összes titkárokat, hogy föltétlenül küldjenek jelentést.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

L. I., Bridgeport, Conn. Legközelebb írunk. F. D., New Brunswick, N. J. Fölhasználtuk, R., Lorain, O. A jövő számban. Ny. S., Allegheny, Pa. Ezt is a legközelebbi számban. I. I., Columbus, O. Valószínűleg fölhasználjuk.

A NÉPAKARAT KÖNYVKERESKEDESE A KÖVETKEZŐ MŰVEKET TARTJA RAKTÁRON:

Table listing various books and their prices, including 'Tudományos művek és agitációs iratok', 'Munkások könyvtára', and 'Szerkesztői művek'.

c) Egyebek.

Table listing various items and their prices, including 'Francia Forradalom', 'A csibakökö', and 'A Magyar Könyvtár'.

AZ AM. MAGY. SZOC. MUNK. SZÖV. OSZTÁLYAI.

I. osztály, New York Helyisége: 528 E. 6th St. Gyűléseit tartja minden 3-ik szombatján. Titkár Salamon Miksa, c. o. Népakarat, 528 E. 6th St.

III. osztály, Brooklyn, N. Y. Helyisége: 5 Boerum St. Gyűléseit tartja minden 3-ik vasárnap d. e. 9 órakor. Titkár Stelanko Károly, 121 Harrison Ave.

XXVII. osztály, Peoria, Ill. Helyisége: 2907 Adams St. Gyűléseit tartja minden 3-ik vasárnap d. e. 10 órakor. Titkár Iszak S., 625 Fishgate vasárnapján d. e. 10 órakor.

HIRDETESEK.

(E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség és a kiadóhivatal.)

UNGHER ADOLF BUTORÜZLETE. Mindennemű Uj- és használt butorok, kályhák, szőnyegek legolcsóbban nálam kaphatók. 467 West Madison St. CHICAGO, ILL.

DANK ÉS HALLAMA "OTTHON" MAGYAR KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTERME. Jó ételek minden időben. Billiard - Sakk - Lapok. Szobák ellátással. 1252 SECOND AVENUE, (65ik és 66-ik- utcák között.) New York.

fonográfot, melynek régi jó nótáit egykor edes- anyjától hallotta. L. L. GOODMAN, 327 Girard Ave. Philadelphia.

M. Massing SZABÓ ÜZLETÉZ. Ha jó ruhát akar mérsékelt árban, keresse föl! 77 Albany St. NEW BRUNSWICK, N. J.

Ha valaki beteg nincsen veszélyesebb dolog ráézve, mint ha rosszul csinált gyógyszerreket használ és azokat hivatalosan házalóktól, drágán szerzi be; ezzel egészségét helyre nem állítja, hanem teljesen tönkre teszi.

A CHICAGOI VÖRÖSKERESZT gyógyszerárban minden betegség ellen a legkisebb mértékű szert, azonnal, valamint importált gyógyszerek előnyös árakkal kaphatók. Vidéki megrendelések is posta útján azonnal eszközöltek.

Hartman Vilmos EGYEDÜLI MAGYAR TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ. Pontosan eszközöl éjjel vagy nappal megbízásokat a város bármely részében. Telefon megbízásokat magyar nyelven. Kocsik lakodalmakra, temetkezésekre és ünnepélyes alkalmakrahoz. 601 N. Wood St. Chicago, Ill.

Egy jószabású ruháért keresse fel KRONMAN, férfi szabót. 4147 Lorain Ave. Cleveland.

HAJÓ JEGYEK Indulás New Yorkból szeptember 25-én és október 9-én. \$10-t takaríthat meg, ha ezt az alkalmat felhasználja. Utazás: Rotterdamnak, Bréma, Hamburg, Oderberg, Bécs valamint Budapest és a többi magyarországi helyekre. \$30.50 Rotterdamtól New Yorkig. A jegyek EGY évig érvényesek. Az összes vonalakra adunk el hajójegyeket ugyanígy személyzálogú gyors hajókra is, ha a hajón dolgozni akar.

J. V. Zinner & Co. 71 E. Washington St. CHICAGO, ILL. Dearborn Street sarkán, I. em.

Egy 100 dolláros irogep 17 center naponta! Olvassa át ezt a fölrást még egyszer és akkor lesz képes nagy jelentőséget fölismenni.

Ha valaki beteg nincsen veszélyesebb dolog ráézve, mint ha rosszul csinált gyógyszerreket használ és azokat hivatalosan házalóktól, drágán szerzi be; ezzel egészségét helyre nem állítja, hanem teljesen tönkre teszi.

NEGYED MILLIO EMBERNEK HAJT HASZNOT A OLIVER Typewriter. Az Oliver irogep hasznot hajt kezdettől fogva. Használata oly könnyű, hogy a gyakorlatlanok is hamarosan gyakorlatot szereznek.

OLIVER Typewriter. Az Oliver irogep hasznot hajt kezdettől fogva. Használata oly könnyű, hogy a gyakorlatlanok is hamarosan gyakorlatot szereznek. Az Oliver irogep bárhol is használható s mindenütt hasznot hajt. Az üzleti világ csak ezt a gépet akarja. Nagyobb a kereslet, mint a kínálat.

INDENKINEK szüksége van Szent István labdacokra. (A legjobb hashajtó és vértisztító.) Ne szenvedjen székrekedést, belső fájdalmaikat, emésztési zavart, gyomorégést, fejfájást, szédülést, mikor a Szent István labdacok mindezeket távol tartják és fájdalom nélküli hatást gyakorolnak.

DETROITI MAGYAR ORVOS Dr. Herbert Leo Hazai egyetemes orvos, v. császári és királyi ezredorvos. A detroiti Munkás Betegsegélyző Szervezet orvosa. Rendel: délelőtt 8-9-ig, délután 2-3-ig, este 6-8-ig. Telefonok: Cedar 489 és Cedar 555 J. 225 Jefferson Ave. DETROIT, Mich.

Dr. BIEBER E. LAJOS magyar fogorvos. 383 E. 8th Street Ave. C és D között New York.

CHICAGOI MAGYAR ORVOS Dr. Löwinger Ernő az összes orvosi tudományok tudora. 1858 GRAND AVENUE, a Lincoln Street sarkán. Rendelő órák naponta reggel 9-től 11-ig, délután 5-től este 8-ig. Vasárnap délelőtt 9-től 12-ig. Telefon szám: Seeley 2904.

SÁRKÖZY SÁNDOR (Bathó István utóda.) magyar borbély és fodrász. 544 EAST 6-ik UTCA, Az Ave. B. közelében NEW YORK.

Ugyes magyar szülésznő Jergler Paula Budapestben az egyetemen vizsgázott és a budapesti klinikán főbába volt, sok évi gyakorlati utas tanácsot és segélyt nyújt mindenben, 1709 Washington Boulevard, Pauline St sarkán, Chicago, Ill. Telefon West 1398.

BELDEGREEN MAGYAR FÉNYKÉPÉSZ. 32 Ave. C. NEW YORK. Nyitva vasár- és ünnepnapon is. Telefon 4537 Newark, N. J.

TULY BUDAPESTI FÉNYKÉPÉSZ. 4 West St. NEWARK, N. J. Legfinomabb kivitelű fényképek tisztán kidolgozva jótállás mellett. Ugyazintan foltvételek házon kívül is eszközölhetnek. Nyitva vasár- és ünnepnapokon is.

Bevándorlók figyelmébe ajánlja cimosan berendezett TISZTA és OLCÓSÓ SZOBÁIT. Rostássy Rezső, 513 E. 6th St., New York. Az elvtársaknak Magyarországból érkező leveleire díjmentesen az adok felvilágosítást és kívánatra a hajónál megvárom őket.

Papának, Kovács Co. HITES KÖZJEGYZŐK S EGYEDÜLI MAGYAR BANKAROK. Chicagóban, (Ill.). 179 CORNELL STREET. A Milwaukee Ave. sarkán. Az összes terheztől mentes társulatok magyar ügynekei. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank képviselői. Minden 6-hazai ügyet szakértően elintézzünk, írásban vagy személyesen.

BALATON kávéház JÁROKA ELEK, tulajdonos. (Ezelőtt Gáspár.) 29 E. 5th Street NEW YORK. Kitérő italok és izletes magyar ételek minden időben. Billiard, pool.

FAROK ATLANTIC GARDEN-BAN. (New Jersey állam.) A számos szerencsés otthon, mely e környéken van, a legjobb reklámjai és talaj termékenysége miatt. Csak tíz mérföld Atlantic Citytől. Egy szorgalmas ember jó ekzsztentációt biztosíthat magának a baromfiak tenyésztése s gyümölcsösök s kertek termelésének teremtése által. Az eghajlat mérsékelt, a víz tiszta, a levegő egészséges. 5 akker föld \$150-00-ig feljebb. Az első részlet \$50-00. Havi részlet \$65-00. Kérjen fölvilágosítást: Gilbert & O'Callaghan, Real Estate, Room 719 Tribune Bldg., 154 Nassau St., New York City.

Little Hungary KÁVÉHÁZ, ÉTTEREM és MINTABOROZÓ. Chicago kellő közepén, Clark és Monroe St. és nyugati sarkán. Trorth Dearborn Bldg. Minden este cigányzene 5-től 1 óráig. A magyarság otthona. Chicago látványosság. Valódi magyar konyha, pontos kiszolgálás. Mérsékelt árak. Bel- és külföldi lapok. Külön tervek bizottságok részére. Vidékiek szives utbaigazítás. D. L. FRANK, tulajdonos.

ZACHAR OTTO NAGYBANI BOR-, SÖR- ÉS PÁLINKA KERESKEDESE. 1434 Germantown Ave. Philadelphia, Pa. Amint a magyar konyha, úgy a magyar ita való a magyaroknak. Kaphatók magyar börtörköly, szivórium Poth's Extra sör. Rendelésre hához szállítva. A magyar szervezett munkások barátja.

SOL. RUBIN, tulajdonos. 966 Milwaukee Ave. Chicago, Ill. J. BRAUN FÉRFIRUHA ÉS DIVATÁRUHÁZA. Az egyedüli magyar férfiruha és divataruház East Pittsburgban. Kitérő minőségű árak a legutányosabb árban. A munkások pártfogását azzal akarja kiérdemelni, hogy a munkásmozgalom ügyét segíti ott, ahol alkalma nyílik rá.

RIZSÁK JÁNOS közjegyző, pénzzálog és váltó-intézet. Főútlelet 127 Second St., P. 1311. PENZT a legolcsóbban és leghatékonyabban a legújabb pénzügyi tudományok szerint készítenek. Pénz a tényleg bármely hazai bankba kasszába vagy vészt elhelyezkedés és a betéti könyvben azonnal átírható. Pénz a legbiztonságosabban a legújabb pénzügyi tudományok szerint készítenek. Pénz a legbiztonságosabban a legújabb pénzügyi tudományok szerint készítenek.

BELDEGREEN MAGYAR FÉNYKÉPÉSZ. 32 Ave. C. NEW YORK. Nyitva vasár- és ünnepnapon is. Telefon 4537 Newark, N. J.

Bevándorlók figyelmébe ajánlja cimosan berendezett TISZTA és OLCÓSÓ SZOBÁIT. Rostássy Rezső, 513 E. 6th St., New York. Az elvtársaknak Magyarországból érkező leveleire díjmentesen az adok felvilágosítást és kívánatra a hajónál megvárom őket.